

Kitekint? - Piramis és palacsinta

2009 június 24. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Kipukkadt 2000 tavaszán az internet és az új gazdaság t?zsdei buborékja, és akik addig magasztalták, most elkezdték temetni a számítógép és a telefon házasságából el?lépett új világot. Szerz?nk, aki az egyik legismertebb és legjobb amerikai gazdasági újságíró, másként látja a dolgot.

Azt mondja, hogy a hatalmas profittal csábító káprázat t?nt csak el, és ami megmaradt, az még fontosabb, mint az összeomlott részvényárfolyamok, mert a távközlés és az internet teljesen átformálja a társadalmat, amelyben élünk. Azt állítja, hogy a világhálón tömegesen, könnyen és zömében ingyen hozzáférhet? információk megrendítik azt a világot, amely sz?k csoportoknak adott információs monopóliumra épül? tekintélyt, gazdagságot és hatalmat. Szerz?nk nem kevesebbet állít, mint hogy megindult a tömegek lázadása a hatalom és tekintély bástyái ellen. Sorra rendülnek meg olyan intézmények, mint a zárt ügyvédi irodák, zenei kiadók, befektetési tanácsadó cégek és hagyományos közvélemény-kutató központok. Egyre-másra bukkannak fel amerikai fiatalok (mind tizenévesek!), akik valamit jobban tudnak, mint a nagy céhek és cégek csillagászati fizetést élvez? szakért?i. Egyikük sorra jobb tanácsokat adott az interneten keresztül a befektet?knek, mint a nagy befektetési tanácsadó cégek, és 15 éves korára majdnem egymilliárd dollárt keresett tanácsaival. Egy másik tizenéves, mindenfajta végzettség nélkül, úgy döntött, hogy jogi tanácsokat ad az interneten keresztül - kiderült, hogy igen jókat, a bevezetett ügyvédi irodák legnagyobb bosszúságára. Fiatalok írnak az amazon.com honlapjára recenziókat könyvekr?l, teszik fel saját oldalukra otthon készített rajzfilmjüket vagy festményeiket. Együttesek szervezik meg turnéikat és lemezeik kiadását az interneten úgy, hogy a koncerteken rajongóiktól e-mail-címeket kérnek, majd folyamatosan tartják velük a kapcsolatot a világhálón keresztül.

Az új információs korszakban a közvetít? halott: egyre kevésbé van szükség a fogyasztó és a piac között közvetít?re, a közvetlen kapcsolat gy?z a közvetett, az áttételes felett. Ez a mainál sokkal gyorsabb és gazdagabb társadalmi kapcsolatrendszer kialakulása felé mutat, ahol a számunkra fontos emberekkel és intézményekkel napi kapcsolatban vagyunk, kikapcsolva a korábbi közvetít?ket. Egyszer?bb ez a világ, mert kiesik a sok áttétel, amelyek csak bonyolultabbá tették az életet. Az internet keres?programjai valójában rendkívül gyors motorok, amelyek repítenek minket távoli információk felé. Michael Lewis amellett érvel, hogy az új információs technológia az egész társadalmat átalakítja, és minél mélyebbre hatol, annál kevésbé vesszük észre. Addig még tudtuk követni az új technológia hatásait, ameddig a t?zsdei árfolyamok felívelésében, majd zuhanásában jelent meg, de a családi és baráti kapcsolatokban, iskolákban és kis közösségekben zajló átalakulások már szabad szemmel nem láthatóak. Az egyik tizenéves srác tanácsai alapján osztálytársai és tanárai sokat nyertek a t?zsdén - ett?l az iskola három részre tagolt társadalmában (lófrálók, drogosok és pénzez?k) a pénzügyi játékokkal foglalkozók tekintélye igen megn?tt: átalakultak az iskolai közösség bels? viszonyai.

Az emberiséget szerz?nk szerint két nagy er? viszi el?re: az anekdotikus történet és a véletlen, s erre a finnek adják a legjobb példát. Az SMS finn iskolások találmánya, mert a félénk finn fiúk nem merték szemt?l szembe találkára hívni a lányokat, ?k pedig barátn?iknek azonnal jelezni akarták a randi történéseit: így kezdték el nyomogatni a mobiltelefon billenty?it, mert könnyebb volt rejt?zködve, írásban elmondani az intim dolgokat, mint szóban. Ilyen történetecskék és véletlenek viszik el?re világunkat - a finn tizenévesek szemérmességéb?l és ötletességéb?l pattan el? egy új technika, ami a vírus gyorsaságával terjed el, és változtatja meg szokásainkat és kapcsolatainkat. Lewis szerint az új korszak 1989. november 9-én kezd?dött, a berlini fal leomlásával. Addig a piac, a t?ke, a profit és az üzlet még a nyugati világban is egy kis "szocialista" mellékízt kapott. Amíg állt a két világot elválasztó fal, addig még élt a szocializmus eszméinek vigyázó és visszatartó tekintélye: nem lehetett teljesen bevallani, hogy a kapitalizmus tisztán kapitalizmus, színlelni kellett. A fal leomlása után már nyíltan ki lehet mondani, hogy mindent "a profit utáni vágy mohó szelleme" irányít. A piac és a t?ke új hullámát az információs technológia is segítette, ez áll a globalizációnak nevezett, de valójában amerikanizálódó "szép új világ" mögött.

Szerz?nk szerint ez ellen a világ ellen lázadnak fel a tizenévesek úgy, hogy megcsúfolják a korábbi információs monopóliumon ül? elitet. Ez egyben a játék lázadása a tekintélybe fagyott komolyság ellen, és a gyerekek lázadása a feln?ttek ellen. Mondhatnánk, hogy a szellem lázadása az anyagi világ diktatúrája ellen. Amikor a zene, a szerelmes vers és maga a játék is puszta üzletté vált, akkor egy ír zenekar közvetlenül rajongóihoz fordult, hogy a kiadót kicselezve kiadja lemezét: sikerült, és nagy profitot ért el. Nem a kapitalizmust döntik meg hát ezek a fiatalok és az új információs technológia, hanem a piramisokat alakítják át palacsintává. A nagy cégek és intézmények soklépcs?s piramisai helyére olyan palacsinta kerül, amely lapos - ahol a kapcsolatok közvetlenek és gyorsak, ezért megsz?nnek a kényelmes monopóliumok. A palacsinta ugyan kevésbé id?tálló, mint a piramis, de kétségkívül finomabb.

(Michael Lewis: The Future Just Happened, Hodder and Stoughton, London, 2001)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

Ajánló